

Abstract

Da las scolas da lavur per mattas a la furmaziun d'emprendistas – scolaziuns professiunalas per dunnas e l'entschatta da la cussegliaziun professiunala

Avant che la furmaziun professiunala da las dunnas è vegnida considerada sco incumbensa publica ed è vegnida fixada en la legislaziun chantunala davart la furmaziun professiunala, surlaschav'ins la promoziun da la scolaziun da mattas a l'iniziativa privata. Gia en il 19avel tschientaner eran dunnas da circuls bainstants s'occupadas dal problem da la finanziaziun da la scolaziun. Ellas avevan fundà in'unìun per pussibilitar ina furmaziun professiunala a las mattas che n'avevan betg ils meds finanziais necessaris. Cun pajar ad ellas contribuziuns als custs da scolaziun e da dunsena ed alloschi surpigliava la »Uniun per l'educaziun e la furmaziun professiunala da mattas paupras», fundada il 1865, prestaziuns d'assistenza impurtantas che pussibilitavan a las mattas basegnusas da l'entir chantun da far in emprendissadi. Il 1938 è l'uniun vegnida dissolvida e sia facultad è vegnida surdada a la Scuola da dunnas dal Grischun.

En general han las uniuns da dunnas da Cuir surpiglià la rolla da pionieras per meglierar las cundiziuns da lavur e da scolaziun professiunala per dunnas. Cun iniciativas privatas per promover la furmaziun professiunala da las mattas e cun concepts innovativs han ellas accelerà il svilup en il Grischun. A l'entschatta han las uniuns da dunnas legitimà lur pretensiuns per ina furmaziun professiunala qualifitgada cun l'argument che las dunnas stoppian sa preparar meglier sin lur incumbensa sco chasarina e mamma. Perquai èn ellas cunzunt s'engaschadas per realisar concepts da scolaziun en il sector da l'economia da chasa. Cun l'integraziun progressiva da las dunnas en il martgà da lavur è sa midada en ils onns 1920 l'argumentaziun da las uniuns da dunnas. Ellas favurisavan ussa in model da furmaziun che dueva scolar las dunnas per la professiun e per il tegnairchasa.

L'onn da scola 1899/1900 han frequentà per l'emprima giada en il Grischun duas mattas la scola professiunala. Il spectrum da professiuns da las emprendistas sa concentrava sin las professiuns da tegnairchasa e sin scolaziuns en la branscha da vestgadira e da victualias. Al cumenzament na devi per las scolaziuns da las mattas nagina instrucziun professiunala. Pir cun il temp ha la scola professiunala manà classas spezialas per cusunzas da dunnas u coiffeusas ed ha augmentà sia purschida d'instrucziun per professiuns specificas da dunnas. La lescha chantunala davart la furmaziun professiunala dal 1920 ha la finala eliminà las discriminaziuns existentas ed ha dà a las mattas grischunas il dretg ad ina scolaziun eguala, uschia che la quota da dunnas a la scola professiunala da Cuir è creschida ils onns 1920 sin 25 pertschient.

Era la fundaziun dal post da cussegliaziun professiunala per mattas a Cuir è d'engraziar a l'engaschament da las uniuns da dunnas localas. In emprim pass aveva la Societad d'util public da las dunnas svizras da Cuir gia fatg il 1919 sut la presidenta Eva Nadig, ina represchentanta pro-

filada per dumondas da cussegliaziun professiunala en il Grischun. Il post da cussegliaziun professiunala previs avess dui concentrar la lavur da las diversas uniuns da dunnas en in lieu e daventar in center per infurmiations, scleriments da qualificaziun professiunala, provediment d'emprendistas ed intermediaziun da plazzas d'emprendissadi. Il project n'ha betg pudì vegnir realisà, perquai che la regenza ha refusà per motivs finansials la dumonda da subvenziun da l'uniun. Cura che la situaziun da las dunnas sin il martgà da lavur è sa pegiurada en connex cun la crisa economica dals onns 1930, han las uniuns da dunnas da Cuir endrizzà il 1934 or d'atgna iniziativa in post da cussegliaziun professiunala per mattas en la Scola da dunnas dal Grischun. Sco manadra da quest post è vegnida engaschada Julia Heuss. L'emprima cussegliadra da professiun dal Grischun ha già tranter auter l'incumbensa dad organisar ils curs interchantunals da cuschinieras, da far reclama per la purschida da scolaziuns en il sector da l'economia da chasa e d'intermediar stipendis a mattas paupras che vulevan far ina scolaziun. Il 1943 è ses post vegnì chantunalisà e Julia Heuss è vegnida manadra da l'Uffizi central per la cussegliaziun professiunala da mattas.